

Urbanizace a suburbanizace v městských regionech Prahy a Vídně

Darina Posová

Abstrakt

Dizertační práce se zaměřuje na výzkum urbanizace a urbanizačních procesů v městských regionech Prahy a Vídně. Analyzuje, srovnává a hodnotí urbanizaci a suburbanizaci v městských regionech Prahy a Vídně v období před pádem a po pádu železné opony. Záměrem této práce je sledovat několik křížících se rovin srovnání. Srovnání má za cíl ukázat, jak se lišil urbanizační proces v bývalém socialistickém a současném post-socialistickém městě od urbanizačního procesu v kapitalistickém městě, jehož rozvoj nebyl ovlivněn principy direktivně řízeného společenského systému.

Dizertační práci tvoří dvě hlavní části. V první části jsou představeny obecné přístupy ke studiu urbanizace a suburbanizace a shrnutí výsledků analýz městských regionů Prahy a Vídně. Druhá část je kolekcí šesti publikovaných a k publikování odeslaných příspěvků analyzujících rozmístění obyvatelstva a bydlení, novou bytovou výstavbu v městském regionu Prahy a srovnávajících urbanizaci v městských regionech Prahy a Vídně v 80. a 90. letech 20. století.

Vstupní část představuje zaměření dizertační práce a vývoj přístupu ke studiu suburbanizace v kontextu urbánního vývoje postsocialistických měst. Klíčová je kapitola věnovaná obecným perspektivám, která utřídí soubor poznání a ukazuje využití těchto přístupů na příkladech Prahy a Vídně. Poslední kapitola se věnuje srovnání Prahy a Vídně s ohledem na odlišné historické a politicko-ekonomické podmíněnosti vývoje obou měst a jejich regionů.

V rámci výzkumu urbanizace v městských regionech Prahy a Vídně jsem dospěla ke čtyřem přístupům, jak nahlízet na urbanizaci, suburbanizaci a jiné urbanizační procesy. První přístup vyhodnocuje jednu formu urbanizačního procesu pro region jako strukturovaně se vyvíjející celek. Tato rovina poznání byla použita jako výchozí při srovnávací analýze městských regionů Prahy a Vídně. Druhý přístup hodnotí urbanizaci a suburbanizaci jako procesy probíhající v rámci metropolitního území současně. Z tohoto úhlu pohledu jsem sledovala především prostorové rozložení nové bytové výstavby, ale i obyvatelstva. Podobně jako v prvním přístupu je hodnocen růst jádra a zázemí. Narozdíl od strukturálního hodnocení, jehož výsledkem je jedna forma urbanizace, je v druhém přístupu posuzována velikost a míra růstu obou územních složek městského regionu a jejich vzájemná proporce. Z hlediska morfologie zástavby je řešen prostorový vzorec metropolitních oblastí, jenž představuje třetí přístup ke studiu urbanizace. Tento přístup byl využit výhradně pro sledování rozmístění nové bytové výstavby. Čtvrtý přístup klade důraz na migraci jako vysvětlující faktor ovlivňující urbanizační procesy.

Obecné přístupy jsou využity při výzkumu urbanizačních a suburbanizačních procesů v městských regionech Prahy a Vídně v období od 80. let 20. století až do roku 2006.

Poslední kapitola věnovaná srovnání obou městských regionů v letech 1980-2002 shrnuje a doplňuje to, co bylo nad rámec publikovaných příspěvků. Historický úvod se věnuje podmíněnostem odlišností a podobností obou studovaných měst. Poté jsou oba městské regiony představeny v kontextu národního systému Česka a Rakouska. Dále jsou prezentovány vybrané výsledky srovnávací analýzy zakončené vysvětlením politicko-ekonomických podmíněností urbanizačního procesu.